

Így néz szembe a bankszabályozás a jelenlegi válsággal

Budapest, 2022. augusztus 26. – **A nemzetközi és magyar bankszabályozás számos tanulságot levont a 2008-as globális pénzügyi válságból, így sok tekintetben felkészült a további kihívásokra. A jelenlegi körülmények azonban számos tényezőben különböznek a korábbi válságoktól, így a bankfelügyeletnek is folyamatosan lépést kell tartania a pénzügyi innovációkkal és az újonnan megjelenő kockázatokkal – hívja fel a figyelmet Seregdi László a Magyar Nemzeti Bank felügyeleti tanácsadója, a Metropolitan Egyetemen induló *Pénzügyi szabályozási és felügyeleti szakember* elnevezésű szakirányú továbbképzés szakmai felelőse.**

A bankszabályozás elsősorban az újabb és újabb bankválságok hatására változik és fejlődik. A 2000-es években a gazdaság élénkítése céljából a bankszabályozók igyekeztek könnyíteni a bankok működését meghatározó prudenciális szabályokat. Többek között lehetőséget adtak a bankoknak arra, hogy a tőkekövetelményüket belső modellek alapján számítsák ki, és így jelentős kedvezményeket érjenek el. Emellett olyan instrumentumokat is be lehetett számítani szavatoló tőkébe, amelyek valójában később nem tudták fedezni a válság miatt bekövetkező veszteségeket.

A 2008-as válság ebből a szempontból jelentős fordulópontra volt: az addigi lazító, kedvezményeket biztosító bankszabályozást jelentősen szigorodó, a biztonságos működést előtérbe helyező megközelítés váltotta fel. A változtatások kidolgozása és elterjesztése a bankszabályozás és bankfelügyelet terén globális harmonizációs szerepet betöltő Bázeli Bankfelügyeleti Bizottsághoz kötődik.

A szabályozás módosításai miatt a bankoknak a tőkekövetelményeket jóval magasabb arányban kell jó minőségű szavatoló tőkével fedezniük. Az egyes országokban létrehozták a pénzügyi rendszer egészét figyelemmel kísérő úgynevezett makroprudenciális felügyeleti hatóságokat, amelyek megfelelő eszközökkel rendelkeznek ahhoz, hogy a rendszerszinten jelentkező kockázatokat is kezelni tudják. A globálisan vagy egy adott országban jelentősnek minősülő bankoknak jóval magasabb tőkekövetelménynek kell eleget tenniük, így kisebb annak a valószínűsége, hogy válságba kerülnek és a fizetési nehézségeik a bankrendszer többi szereplőjére is áterjednek. A bankok likviditásának biztonságosabbá tétele érdekében a szabályozás új, minden bank által teljesítendő mutatószámokat, illetve a likviditási kockázat kezelésére vonatkozó minőségi követelményeket vezetett be.

Minden országnak létre kellett hoznia egy szanálási hatóságot, amelyik megköveteli a bankoktól, hogy olyan szavatoló tőkével és leírható vagy átalakítható kötelezettségekkel rendelkezzenek, amely esetleges válság esetén lehetővé teszi a szanálási eljárás lefolytatását.

Az új vállalatirányítási szabályok megkövetelik a bankoktól, hogy az egyes vezető testületei – így különösen az igazgatóság és a felügyelő bizottság – hatékonyabban és nagyobb felelősséggel lássák el a feladataikat, emellett megerősítették a bankokban működtetett kockázatkezelési és belső ellenőrzési funkciókat. Jelentősen megnőtt azoknak az információknak a köre, amelyeket a bankoknak a saját működésükről nyilvánosságra kell hozniuk, ezáltal a piac is hatékonyabban tud ítéletet mondani egy-egy bank megbízhatóságáról.

Az Európai Unió a globális fejlesztéseken túl számos további módosítást hajtott végre. Létrehozta az eurózóna országaiban működő bankuniót, amelynek keretében az érintett tagállamok legnagyobb bankjait már nem a nemzeti felügyeleti hatóságok, hanem az Európai Központi Bank felügyeli. Jelentősen fejlesztették a betétbiztosítási és a szanálási mechanizmusokat annak érdekében, hogy azok minél egységesebbek és közösen alkalmazhatóak legyenek. A szabályozás túlnyomó részét irányelvek helyett a tagállamok által közvetlenül alkalmazandó rendeletekben határozták meg. Létrehozták az Európai Bankhatóságot, amely jelentős szerepet tölt be a szabályozás továbbfejlesztése és a felügyeleti módszertanok egységesítése terén – foglalja össze Seregdi László.

A Magyar Nemzeti Bank a hazai pénzügyi rendszer még biztonságosabbá tétele érdekében a különböző felügyeleti ágakért egyszerre felelős felügyeleti központtá fejlődött. 2013 óta az MNB látja el a hazai bankok mikroprudenciális (intézményi szintű) felügyeletét, de egyben makroprudenciális és szanalási hatóságként is működik. Ezek a funkciók elkülönülnek egymástól az MNB szervezetében, az egy intézmény keretében való működés azonban lehetővé teszi a szoros együttműködést, a megfelelő információáramlást és a szinergiák kihasználását. Az MNB ráadásul az általa felügyelt pénzügyi szervezetek vonatkozásában fogyasztóvédelmi szerepkört is ellát, így a legfontosabb felügyeleti szerepkörök mind egy intézményben összpontosulnak.

A COVID-19 miatti válság egyedülálló volt abból a szempontból, hogy nem a kedvezőtlen gazdasági folyamatok, hanem egy külső tényező miatt következett be, így a gazdasági döntéshozóknak is kevesebb ráhatásuk volt a válság kezelésére. A rendkívül gyors változások miatt nagyon kevés idő volt a helyes döntések meghozatalára, amelyek így a bankrendszer esetében nem a jogszabályok módosítására, hanem inkább a már meglévő felügyeleti eszközök rugalmas alkalmazására irányultak. Az egyes tőkepuffer követelmények alóli mentesítések vagy az osztalékfizetés korlátozása olyan lépések voltak, amelyekkel a jogszabályok módosítása nélkül gyorsan kezelhetőek voltak a problémák. Mivel az azt megelőző években szigorodtak a szabályok és jelentősen megnövekedtek a tőkekövetelmények, így eleve sokkal stabilabb bankrendszernek kellett szembenéznie az újabb válsággal.

„A bankszabályozás és a bankfelügyelet mára kialakult eszköztára és módszerei nem véglegesek. Folyamatosan lépést kell tartani a pénzügyi innovációkkal, az újonnan megjelenő kockázatokkal és az esetleges válsághelyzetekkel – mondta Seregdi László, a Magyar Nemzeti Bank felügyeleti tanácsadója, a Budapesti Metropolitan Egyetem szakirányú továbbképzésének szakvezetője. – A felügyeleti és a banki szakértőknek is folyamatosan képezniük kell magukat, nyomon követve a szabályozás és a módszerek változásait. A Metropolitan Egyetemmel közösen induló szakirányú továbbképzésünk minden pénzügyi szervezet, illetve az ezek könyvvizsgálatával és tanácsadásával foglalkozó vállalkozások munkatársai számára hasznos lehet.”

A Metropolitan Egyetem és a Magyar Nemzeti Bank szeptembertől induló *Pénzügyi szabályozási és felügyeleti szakember* elnevezésű szakirányú továbbképzésén a hallgatók a központi bank szakértőinek közreműködésével kapnak oktatást a banki, tőkepiaci, biztosítási és pénztár szektor szabályozásáról és felügyeletéről. A tantárgyak olyan aktuális témákkal is kiegészülnek, mint a pénzügyi digitalizáció, a fenntartható pénzügyek vagy a blokklánc és a kriptoeszközök.

Budapesti Metropolitan Egyetem

Magyar Nemzeti Bank